

Moderator: Dobar dan svima i dobro došli u Medija Centar u Čaglavici. Današnja debata ima za temu „Kosovo južno i severno od Ibra“. A panelisti su: gospodin Endi Sparks ambasador Velike Britanije na Kosovu, gospodin Nebojša Jović predsednik Srpskog Nacionalnog Veća u Mitrovici, gospodin Randel Nojkić predsednik Srpskog Pokreta Obnove i Beljulj Bečaj politički analitičar. Kao prvo čućemo izlaganja naših panelista, koja ne bi trebala biti duža od 5 minuta. Dajem reč ambasadoru Endiju Sparsku. Gospodine Sparks izvolite.

Endi Sparks: Pretpostavljam da je najbolja stvar za nas da vam panelisti pružimo neka početna mišljenja, i da vas ostavimo da vi postavite pitanja i nakon toga mi možemo reagovati i odgovoriti iz naših različitih mogućih perspektiva.

Meni je drago što uvek mogu da dodjem u Čaglavicu, jer je to mesto gde se ispituje zajednički teren, koji je poprilično veliki, ali koji je uglavnom ignorisan zbog pitanja i razlika koja se tiču statusa Kosova. Ono što želim da naglasim je, kako sam ja shvatio tema današnje debate je „Kosovski Srbi južno i severno od reke Ibra“, očigledno je da ja kao predstavnik Vlade Velike Britanije znam da je reka Ibar samo reka na Kosovu. Naš ključni interes je u dobrobiti Kosovskih Srba gde god se oni na Kosovu nalazili, i iskren sam u tome. Postoje neki ljudi u ovoj sobi koji ne priznaju legitimitet Ahtisarijevog plana kao osnovu za akciju i osnovu za Ustav Vlade Kosova koji ne priznaju. Ahtisarijev plan je u onome što on navodi dizajniran tako da brani interese Kosovskih Srba, da bi imali mogućnosti da žive u skladu sa njihovom kulturom i njihovim tradicijama, sa već velikim delom autonomije na Kosovu gde su njihove porodice izgradile svoje živote u toku proteklih generacija. I kad je u pitanju Britanska Vlada, mi smo posvećeni da učinimo sve što možemo da omogućimo Kosovskim Srbima da žive na taj način i da u prosperitetu dele ono što se nalazi na Kosovu kao deo zajedničke evropske perspektive.

Ova teritorija je deo Evropskog tla, i bez obzira da li vi ovu teritoriju smatrate kao nezavisnu drzanu ili autonomnu pokraniju, ova teritorija stremi ka Evropskoj Uniji i biće korisno za sve ljude svih etničkih grupa u procesu. Želeo bih da kažem nešto više o pitanju električne energije koje je bilo najvažnije pitanje nedavno i fokusu nekih teškoća koje smo imali. Ja se uvek vraćam na to šta ta pitanja znače za obične ljude, koji samo žele da nastave svojim životima, posebno političari. Ja znam da su mnogi životi mnogih ljudi ovde na Kosovu veoma teški. Ovo je druga najsiromašnija zemlja u Evropi prema statističkim podacima. Mnogi ljudi imaju problema, i oni verovatno imaju drugih problema imajući u vidu globalnu finansijsku krizu. Pitanje s toga da li ljudi imaju električnu energiju je osnovno fundamentalno pitanje, pitanje od osnovnog značaja jer svi treba u svojim kućama da imaju električnu energiju da ljudi svojoj deci obezbede osnovne uslove za život i da njihova deca budu zdrava. Kompanija KEK koja upravlja snabdevanjem električne energije, i koja je kako sam ja shvatio državno preduzeće, postavlja se pitanje kako se ta kompanija može shvatati, i kao što svi znate ona će uskoro biti privatizovana, i cilj je i u interesu kosovske teritorije da ona bude privatizovana. Što znači da kada ona bude privatizovana njome će upravljati konzorcijum i privatni sektor. Tada neće biti nikakvih pitanja kome ćete plaćati račune. Vi ćete plaćati onima koji vam pružaju te usluge, kao što plaćate prodavcima na pijaci za kologram jabuka.

Pitanje je da li zaista ne možemo pronaći rešenje snabdevanja električnom energijom.

Ovaj entitet ne može pružiti usluge bez državnih subvencija, osim ako ljudi ne plaćaju te račune. Jer ukoliko Vlada subvencionira snabdevanje onda će biti više uslova za stvaranje električne strukture u budućnosti za celu teritoriju. Tako da osnovni princip je taj da postoji usluga za koju vi plaćate. I u interesu svih onih ljudi koji zaslužuju bolji život tražio bih od vas da ovo pitanje ne bude preuzeto od strane političkog principa na štetu života običnih ljudi. I kako god rešenja mogu biti pronađena, i znam da su u toku trenutno konstruktivni razgovori, nadam se da se nešto može pronaći kako bi omogućilo mnogim ljudima da manje prolaze kroz bedu. I znam da neki kosovski Srbi i kosovski Albanci moraju da se suočavaju sa tim tokom dugih vremenskih perioda bez električne energije u svojim domovima. Tu ću stati i dozvoliću ko god želi da govori da da svoj doprinos današnjoj debati.

Moderator: Hvala gospodine Endi. Dajem reč gospodinu Randelu Nojkiću. Izvolite.

Randel Nojkić: Zadovoljstvo mi je da govorim danas na ovoj veoma važnoj temi i pokušaću da se nadovežem na reči koje je ovde iskazao ambasador Velike Britanije. Na žalost moram da konstatujem da reka Ibar nije samo reka na prostoru Kosova i Metohije. Nego, ona jeste simbolički jedna linija razdvajanja, razdvajanja koje karakteriše dva potpuno različita sveta i dva potpuno različita načina života Srba sa ovih prostora. Prema tome to je činjenica, i tu činjenicu ne možemo da osporimo, s jedne strane. A s druge strane ta činjenica mora da bude razlog da se iznađe rešenje da se prevaziđu mnoge stvari. Ahtisarijev plan je plan jeste rešenje koje je nakon neuspelih pregovora u Beču donešeno, i ja ću po ko zna koji put da ponovim da to rešenje nije adekvatno za sve a naročito za Srbe. Ne omogućava onako kako ste vi rekli da svi žive pod jednakim uslovima, jer Ahtisarijev plan da je u tom smislu zaista zaštitnik interesa zajednica onda bi on morao biti jasno definisan po principu institucionalne zaštite. Ta institucionalna zaštita ne postoji, ta institucionalna zaštita na žalost se pokazala u praksi svih ovih godina od 1999 pa sve do današnjih dana da ne daje efekte, i to je veliki problem. I to je ono zbog čega smo mi svo vreme govorili i ukazivali i na žalost vrlo često optuživani kao srpska zajednica da ne želimo da učestvujemo i da dajemo rešenja. Ali to su bili samo izgovori. Mi smo upravo govorili o tome, mi smo predlagali rešenja jer kao što sam već rekao ovo rešenje institucionalne zaštite koje je definisano Ahtisarijevim planom ne daje efekte zaštite. I biću veoma konkretan. U institucijama Kosova da bi se zaštitio interes srpske zajednice ili neke druge nealbanske zajednice onda njihova sudbina ne zavisi od toga šta misle Srbi, nego šta misle i ostale zajednice, a mi znamo kako se u proteklom periodu ne smo u proteklih deset godina već i decenija kako se manipuliralo sa ostalim zajednicama. Te prema tome taj instumentat je postojao i do sada. Ja sam bio u dva mandata bio poslanik skupštine u Prištini, skupštine Kosova, i nijednom nismo mogli da iskoristimo tu institucionalnu zaštitu. A ta institucionalna zaštita će prouzrokovati mnoge posledice i kod Srba i kod Albanaca. I kao što sam mnogo puta govorio, ta institucionalna zaštita nije potrebna samo za Srbe ona je potrebna i za Albance, jer u procesu decentralizacije tamo gde će Albanci biti u manjini u odnosu na Srbe u opštinama na lokalnom nivou ukoliko ne postoji ta institucionalna zaštita nametaće se rešenja koja neće odgovarati albanskoj zajednici koja živi na tim prostorima, i oni neće imati nikakav instrumentalni vid zaštite. Prema tome, mi smo na to ukazivali ranije, na to ukazujemo i sada. Zaštita zajednice neće imati primenu dok se jasno ne

definiše Ahtisarijev plan, jer on neće biti uvažan, neće biti ispoštovan i neće davati nikakva rešenja i neće davati nikakve institucionalne zaštite srkoj zajednici.

Ja ne želim a priori da odbacim ceo Ahtisarijev plan, normalno da ima u njemu i dobrih stvari i koje su dosta korektne, ali ima i onih stvari koje su nedefinisane, koje nisu korektne. I samo bih da napomenem da ne traže Srbi institucionalnu zaštitu koja je po njihovoj meri, po meri srpske zajednice, već zaštitu onakvu kakva daje određena rešenja u sličnim situacijama u svetu i u Evropi. Prema tome, ne želimo da izađemo iz konteksta međunarodne zajednice i pozitivnih zakonskih rešenja ali želimo da tu imamo dosledno rešenje. I da zaista ne žive Srbi severno i južno od reke Ibar jasno govori situacija o kojoj ste vi malopre govorili oko struje. Sve se više ovih dana vrši pritisak na Srbe upravo preko snabdevanja električne energije. Dobro ste vi rekli da ovo treba da ide van konteksta politike, ali na žalost pitanje struje nije tehničko pitanje, ono je sada političko pitanje a ne bi smelo to da bude. Ako bi se tretiralo kao tehničko pitanje onda postoji rešenje, rešenje se može naći. Moram i to da kažem da Srbi ne izbegavaju plaćanje. Srbi su svesni toga da struja ne može da se troši a da se ne plaća. Srbi su spremni da plaćaju tu struju. Međutim, potrebno je da se ispune određeni uslovi i da se ne nametaju takođe uslovi koji su politički koji zapravo definišu status Kosova. I ne samo to, nego mogućnost da ukoliko vi ne platite struju, da se ta struja naplati prinudnom naplatom što znači oduzimanje nekretnina. A to je takođe rešeno određenim zakonskim rešenjima.

Da se vrši pritisak na Srbe u ovom smislu jasno govori činjenica da Srbi sve više imaju problema ne samo sa snabdevanjem struje nego i u transportu i saobraćaju, i ja ću iskoristiti priliku da kasnije o tome govorim. Ali vrlo je jasno to da je sada u ovom trenutku pritisak je usredsređen na Srbe koji žive južno, i o tom problemu i taj problem treba da bude kako za međunarodnu zajednicu, kako za institucije na Kosovu tako i za Beograd koji mora da prevaziđe određene probleme. Mene je ohrabrila poslednja izjava ministra za Kosovo i Metohiju gospodina Gorana Bogdanovića koji je rekao da se nalaze rešenja i da su u toku pregovori oko rešavanja problema električne energije što vrlo jasno govori da su shvatili suštinu problema. Hvala.

Moderator: Hvala na izlaganju gospodine Nojkiću. Upravo je stigao gospodin Dejvid Slin, kome želim dobrodošlicu.

Nakon izlaganja gospodina Nojkića sada ćemo čuti gospodina Jovića. Izvolite.

Nebojša Jović: Ova današnja tema „Kosovo južno i severno od Ibra“, i kako neko prethodno od sagovornika reče Srbi južno i severno ja mislim da nema Srba južno i severno od Ibra, Srbi su na Kosovu i Metohiji, kao što je on i prioritet.

Prioriteti onih Srba na severu Kosova sigurno su prioriteti Srba južno od Ibra, u srpskim enklavama. Problemi na severu Kosova su jednaki problemima Srba u srpskim enklavama. Namere i načini do kojeg se može doći do normalnog života i očuvanja Kosova i Metohije u sastavu Srbije, ja mislim da se malo u nijansama razlikujemo, ali siguran sam da su namere iste i Srbima severno i Srbima južno od Ibra. Zato, ne postoji Srbi na severu i južno, postoji samo Srbi na Kosovu i Metohiji. A ono što postoji severno i južno od Ibra je ta neka politička realnost, neke činjenice i životne okolnosti. Ono što razlikuje sever i jug jesu te životne okolnosti u kojima živimo mi na severu, gde sam više puta ponovio, da li je to sad sreća ili nesreća ne znam, ali ja bih mnogo više voleo da Srbi u srpskim enklavama južno od Ibra žive u uslovima u kojima mi živimo na severu

Kosmeta. Mislim da bi bilo pogrešno da težimo da Srbima na severu Kosmeta bude jednako teško kao što je teško Srbima južno od Ibra. To su neke priče gde su neki te priče zloupotrebljavili, i maltene govorili da Srbi po enklavama žive veoma loše zato jer Srbi na severu žive mnogo bolje od njih. Neću reći da mi živimo dobro. Trenutno na Kosovu i Metohiji ne znam da li ima jednog mesta gde srpska zajednica živi nekim normalnim životom. Naša težnja da ako ne više i bolje nego što mi živimo na severu da omogućimo našoj braći Srbima južno od Ibra da koliko koliko žive u istim okolnostima. Ja sam lično, i ne samo ja, više političara sa severa je ukazivalo državi, državi Srbiji, i mislim da tu država nije bila baš najpažljiva, da država treba da gro pomoći, bilo finansijske, bilo ekonomske, bilo humanitarne treba prvo da usmeri na enklave, jer zaista njihov život je neuporedivo teži nego što je nama severu. Eto, možda sam bio više detaljniji ali hteo sam samo da uporedim da ne bude više zablune. Nema podele nikakve, sve to jedan narod, iste težnje, ista nevolja, ista nesreća, ali su životne okolnosti mnogo drugačije. Bili smo u situaciji mnogo lagodnijoj da recimo kažemo NE Ahtisarijevom planu, Ne mi ne priznajemo nezavisno Kosovo. Mi možemo i da ne priznamo Kosovsku policiju, trenutnu Kosovsku policiju ne. Našu da, ali onu koja radi pod komandom UNMIK-a, ali koja nema ništa sa kosovskom policijom gde rade Albanci, da prekinemo taj komunalni lanac. Međutim, to je za Srbe po enklavama gotovo nemoguće, jer kao što jednom jedan naš političar sa ovih prostora reče da ako nas ih zaustavi KPS policajac Albanac i oduzme možda vozilo jer vozilo nije registrovano na KS tablice, ili nije na vreme registrovalo KS tablice, on ne može da se izbori sa svim tim problemima i izbegne eventualnu neku kaznu. Ono čime se ja danas ne bih bavio je taj Ahtisarijev plan, jer mnogo vremena je utrošeno, jer to je plan koji nigde zvanično nije usvojen. Taj plan koji može da ima i Išinger, i Putin i sada Obama. To su pojedinačni planovi koji ne prođu, koji ne dobiju prolaz, nemaju zeleno svetlo u Ujedinjenim Nacijama, jer to je plan pojedinca. Ja nemam nikakvu obavezu prema tom planu, i ja mislim da trebalo da svi pogotovo međunarodna zajednica da se prema tom planu odnosi kao prema preporuci a ne kao nekom zvaničnom dokumentu jer to nije. I zato ne bih trošio puno vremena na tome jer sad se mogu pojaviti pet nekih tuđih planova i da mi na njih trošimo vreme analizirajući ih. Slažem se da u svakom planu pa i onom najgorem ima ponešto dobro. To može da se prihvati kao neka sugestija, neka okolnost, koja bi u nekom zvaničnom dokumentu dobrodošla i da se upotrebi. Ali gospodin Ahtisari je sam sebe diskvalifikovao još pre donošenja konačnog statusa Kosova kada je rekao da „Kosovo mora biti nezavisno“, i mislim da od tog trenutka nema nikakve potrebe da analiziramo i ulazimo u analizu tog plana. Ono što je loše da zbog odbacivanja tog plana svi razgovori ne trebaju biti zamrznuti, da se ne trebaju prekinuti svi kontakti. Ja sam više puta govorio da što je kriza veća, što su problemi veći na Kosovu, pogotovo politički, razgovori trebaju biti i češći, i jači i konkretniji. Ono što sam sebi zameram, možda više nama na severu Kosova, ako smo u nekoj lagodnijoj poziciji, ne zato što smo organizovaniji i pametniji daleko od toga, nego rekao sam da je geostrateški položaj takav da se nalazimo u nekoj lagodnijoj poziciji, i mislim da samim tim sa tom privilegijom naša odgovornost treba da bude veća. Mislim da trebamo da uspostavimo bolji kontakt sa srpskim političarima u srpskim enklavama, da koordinacija mora biti mnogo bolja, mnogo jača, mnogo konkretnija. Mislim da to sada nije na nekom zavidnom nivou ali siguran sam da će se to poboljšati, mada je puno vremena prošlo ali još nije kasno.

Mi smo rekli da za nas nije problem razgovor sa nikim. Mislim da je to naša država pokazala, i ova Vlada, i prethodna Vlada, tako da to nije bio stav neke političke stranke već stav celog srpskog naroda. I mi na lokalnom nivou smo rekli da smo spremni za razgovore. Više puta smo ponavljali da smo srpemni i za direktne razgovore, sa albanskim političarima, zašto da ne. Više puta smo pričali o tome, i ja stojim iza toga. Argumenti su na našoj strani, nemamo čega da se plašimo, nemamo od čega da bežimo. Međunarodno pravo je na našoj strani. Niko do sada u ovih par godina ko je pričao o statusu Kosova nije pričao da po tom i tom članu iz međunarodnog prava Srbija mora da izgubi Kosovo. Samo je rečeno vi ćete imati problema na Kosovu, Albanci to neće dozvoliti, par stotina hiljada na Kosovu će negodovati, a niko nije razmišljao da li će par desetina miliona u Srbiji negodovati. To je priča koja može dizati tenziju, a zadnje što nam treba je to dizanje tenzije. Ranije je bilo dobre volje za razgovor, i ja pričam u ime Srba sa severa Kosova jer gospodin Nojković priča u ime Srba po enklavama, i ja ne znam dovoljno dobro kakva je situacija po enklavama kao što on zna, i kažem da postoji dobra volja kod nas na severu za razgovor i spremni smo sa svima da razgovaramo. Ali mnogo puta se desilo da se kaže „nećemo sa Srbima na severu da razgovaramo, oni su ekstremni“. Želim takođe da se osvrnem i na energetska krizu, i malopre rekoh da li je nešto političko pitanje ili nije. Da je pitanje struje bilo van politike. Mislim da je od 1999 godine svaka sfera života je političko pitanje. Od onog trenutka kada smo ljudska prava počeli da politizujemo svaka sfera života je pitanje politike. Nema sfere koja je van politike. Da li će se ići u školu zavisi od politike. Da li ćemo biti bezbedni zavisi od politike. Da li će neko odlučiti da rasturi ovaj skup ili ne zavisi od politike. Da li ćemo saradivati u nečemu ili ne zavisi od politike. E tog trenutka mi smo ušli u kaos kad su pre svega ljudska prava postala deo politike. I na kraju da kažem da situacija jeste loša, neću reći katastrofalna, ali da, zašto da ne kažem da jeste katastrofalna kad posle deset godina još uvek 250.000 Srba ne može da se vrati. I posle deset godina traži se da Srbi plaćaju struju da plaćaju račune, jer se zaboga svuda u svetu u svim kulturnim zemljama struja plaća. A da li neko u svim kulturnim zemljama može čeka deset godina na povratak u svojoj kući, da li neko i kad se vrati i ako ostane u svojoj kući može da čeka da se vrati na radno mesto koje mu je oduzeto, da li i posle deset godina neko može da mu uskrati da bezbedno izađe da ore njivu, i od čega onda da plati struju. Ako mu je oduzeto sve što je imao, ako mu je oduzeto radno mesto, ako ne može bezbedno da ore svoju njivu i uživa svoje plodove od te zemlje, od čega da plati. Najlakše je reći loše, nema razgovora. Naprotiv, mislim da treba reći loše je, i hitno treba razgovarati. Ali mnogo ozbiljnije treba razgovarati. Toliko.

Moderator: Hvala gospodine Joviću. Dajem reč gospodinu Slinu, i zamoliću da vas da svoje izlaganje iznesete u okviru 5 minuta. Izvolite.

Dejvid Slin: Dame i gospodo dobar dan i pre svega dozvolite mi da se izvinim zbog mog kasnog dolaska. Mi znamo čime se bavi međunarodna civilna kancelarija i koja je njena funkcija, i da ona podržava institucije na Kosovu u njihovom sprovođenju sveobuhvatnog plana o statusu. Vazno je napomenuti da međunarodna civilna kancelarija ima mogućnost da sprovođenje plana završi na pravi način. Postavlja se pitanje koje ja želim da postavim na osnovu Mitrovice šta to znači za Srbe, pogotovu za sever? I to je dobro pitanje, i to postaje relevantnije svakog dana. Od prošle godine, od proglašenja nezavisnosti, Kosovo

ide napred i to svi mogu videti. Zemlje zapadnog Balkana, kao region, približava institucije EU. Stvari se kreću napred ovde na Kosovu. Niko na Kosovu ne može odugovlačiti, i nadam se da stvari neće ići unazad, jer smatram da se to neće desiti, jer nezavisno Kosovo će ostati ovde. Kada sam došao da preuzmem ovo mesto, nakon proglašenja nezavisnosti Kosova u februaru 2008 godine, emocije su bile na visokom nivou u svim zajednicama. Od tog dana te emocije su se ohladile do neke mere i pravedno je reći da su se svi građani Kosova pomirili sa time šta za njih nezavisnost znači, to uključuje i Srbe. Međunarodna kancelarija veruje da postoji održiva, uspešna budućnost i život za Srbe na Kosovu, bilo da je to severno ili južno od reke Ibar. Uslovi sveobuhvatnog plana u sada Nezavisnom Kosovu, zaslužuju da budu ozbiljno ispitani od strane svih zajednica. Ja verujem i mi verujemo da sve više i više Srba severno i južno od Ibra upravo to radi. Važna stvar koju smo mi otkrili u našem radu je nedostatak svesti u delu Srba u kojima će biti ukazane sve odredbe sveobuhvatnog plana. Ja ću objasniti od koje koristi su te odredbe za Srbe. Mi često dobijali odgovor iznenađenja: mi nismo znali šta to znači za nas, mi nismo znali šta je bilo uključeno u taj plan. Garantovana prava na obrazovanje, decentralizaciju, jezike, simbole. Jedan zajednički mit među Srbima o kojima smo govorili je bila saradnja sa Prištinom i njihovim institucijama. Šta bi to značilo za Srbe, da su sve veze prekinute sa Beogradom definitivni ne. To je upravo suprotno u stvari. Postoje specifične odredbe u okviru tog predloga da se te veze održe. Kada sam došao ovde pre godinu dana rečeno mi je da Kosovski Srbi neće saradivati sa Prištinom sa njihovim institucijama, njihove institucije neće govoriti o sveobuhvatnom planu. Takođe, rečeno mi je bilo od strane nekoliko ljudi, nekoliko Srba, da Srbi neće razgovarati sa međunarodnom civilnom kancelarijom. Mi sve više nailazimo da to nije slučaj, i severno i južno od reke Ibar. U novom okruženju svet se menja brzo. Ekonomska kriza je jedan aspekt. I mi verujemo da sve više i više Srba počinje da misli o njihovoj budućnosti, i postavljaju pitanje šta decentralizacija znači za njih, i šta prisutne institucije mogu njima ponuditi. I kako oni mogu da vide održivu budućnost za sebe same unutar Kosova. Ovo su ohrabrujući znaci. To su znaci koje mi smatramo kao ohrabrujuće. Moramo naglasiti značaj praktičnih pitanja, pitanja relevantna za svakodnevni život, za svakodnevni život Srba i svih zajednica na Kosovu. Uz postojanje dobre volje praktični napredak je moguć. I mislim da je važno da rukovodioci zajednica izbegavaju iskustva da politizuju svaki aspekt svakodnevnog života. To je praktično saradnja koja će ostvariti poboljšanje svakodnevnog života i uslovima, koji svi građani Kosova žele da vide. Mi verujemo, u zaključku, da sve više i više Srba to počinje da uviđa. Hvala vam za sada.

Moderator: Hvala vam na izlaganju gospodine Slin. Sada dajem reč gospodinu Bećaju. Izvolite.

Beljulj Bečaj: Debatu o jugu i severu Kosova zapravo smatram debatom o hipokriziji kosovske politike, hipokriziji politike Srbije i međunarodne zajednice na Kosovu. Budući da kosovska politika ubeđuje svoje građane kako tobože primenjuje ustavnu vlast na celoj teritoriji Kosova, jer je Kosovo danas suverena i nezavisna država, mada je faktički podeljena, pogotovo severno od Ibra. Srpska politika ubeđuje svoje građane da je Kosovo tobože i pored činjenice što je proglasilo svoju nezavisnost integralni je deo Srbije, mada se ovde primenjuje Kosovski ustav, usvojeni su državni simboli, zemlja je do sada priznata od strane 55 država uključujući najmoćnije države sveta. Hipokrizija međunarodne zajednice se vidi u činjenici da, međunarodna zajednica priznaje novostvorenu realnost na Kosovu, ali nastavlja da uvažava rezoluciju 1244. Misija Evropske unije dobila je smernice da se odnosi neutralno prema političkom statusu Kosova iako na osnovu sveobuhvatnog plana Ahtisarija o nadgledanoj nezavisnosti misija ne samo da nadgleda, nego kad je potrebno i da sprovede i koriguje kosovsku vlast ukoliko odstupa od tog usvojenog plana. Zašto je tako? Dosadašnju politiku smatram hipokrizijom iz jednostavnog razloga, jer pojam politike obuhvata sve oblike i vidove svesne društvene akcije koja obezbeđuje i razrešava društvene pravne političke ekonomske, i u našem slučaju i međuetničke protivurečnosti, i naravno vrši integraciju u jednu globalnu celinu koja se zasniva na jednom pravnom, političkom i ekonomskom sistemu što naravno nije slučaj sa Kosovom odnosno sa Kosovom južno i severno od Ibra. Ukoliko su navedeni faktori svesno stvorili ovakvu situaciju onda, dosadašnja politika se ne može nazvati drugačijom nego hipokrizijom. Zašto? Ukoliko ti faktori unesu razrešenja međuetničkih suprotnosti stvorili su suprotnosti južno i severno od Ibra, koja se suprotavlja jedna drugoj, onda se ta politika ne može nazvati drugačije nego hipokrizijom. Na kraju krajeva, ukoliko spomenuti faktori umesto integracije istih i ostalih delova u kosovsku celinu su stvorili faktičke pretpostavke za podelu Kosova onda se ta politika ne može nazvati drugačije nego hipokrizijom. Ja smatram da bi se izašlo iz ovog začaranog kruga, poštujući mišljenja koja smo čuli, ali smatram da se traba izaći iz tog začaranog kruga, treba tražiti preispitivanje ukupne dosadašnje politike, i mora se imati u vidu i voditi računa pre svega o realnoj i faktičnoj situaciji jer je činjenica da Kosovo više nije pod Srbijom, kao što je i činjenica da severni deo Kosova ne diše kosovskom politikom kao i da rezolucija 1244 iz dana u dan postaje deo neslavne prošlosti. Po mom mišljenju drugo i najvažnije, Albanci i Srbi imaju zajednička stremljenja ka evropskim integracijama stoga, po mom mišljenju, izlaz treba tražiti u prenošenju suvereniteta severnog dela Kosova pod direktnom pravnom političkom i bezbednosnom upravom evropske unije odnosno EULEKSA, u tom smislu međunarodni civilni predstavnik svoje i onako konačne nadležnosti, obavljao bi direktno sa Briselom bazirajući se na evropsku kartu o lokalnoj samoupravi, pre svega konsultujući se sa građanima severnog dela Kosova, sa Prištinom i Beogradom u tom smislu treba samo rekonfigurisati postojeću misiju u smislu rekonstruisanja vlasti, predstavničke izvršne i sudske završno sa ustavnim sudom u Strazburu u smislu specifičnog odnosa ovog regiona sa Kosovom, Srbijom i naravno sa evropskom zajednicom, da bi ovaj deo Kosova dobio status evropskog regiona. Budući da smatram da je logično rešenje ako smo prihvatili EULEKS i ako stremimo zajedno ka Evropi, onda verujem da se mogu otkloniti i suštinski razlozi kosovske, srpske i međunarodne hipokrizije jer nastavak dosadašnje politike može nas dovesti do scenarija koje smo videli u prošlosti. Po mom mišljenju bilo bi pogubno za budućnost Kosova i srpsko-albanske budućnosti da budućnost bude talac

situacije i verujem da bi na ovaj način došlo do relacije odnosa Kosovo-Srbija- Evropska Unija, i otvorila bi se vrata integraciji. Suština spora počela bi se rešavati apsolutnom relativizacijom granica, na taj način bi se stvorile promene kvaliteta odnosa većine i manjine umesto dosadašnje narastajuće formalne licitacije u odnosu na prava koja vidimo, a koja nisu pretvorena u praksi naše realnosti.

Gzim Badžaku – Slobodna Evropa: Pitanje je sledeće: čuli smo jedan predlog gospodina Bećaja koji je stav učesnika panela na ovaj predlog. Može li se doći do realizacije takvog predloga i šta o ovom predlogu misli predstavnik Ujedinjenog Kraljevstva kao i predstavnici srpske zajednice koji su ovde prisutni?

Endi Sparks: Moram da vam postavim pitanje. Na koji aspekt mislite o kom treba da reagujemo?

Gzim Badzaku – Slobodna Evropa: Gospodin Bećaj je rekao da izlazak iz aktuelnog stanja treba tražiti u prenošenju mandata suvereniteta severnog dela Kosova pod probnim, političkim, administrativnim i bezbednosnim upravljanjem EU. Može li se otvoriti ovo pitanje?

Endi Sparks: Sveukupna ova teritorija se kreće ka Evropskoj uniji. Takođe je zajedničko to da ovde Euleks radi u korist svih građana Kosova. Bilo da Kosovo posmatrate kao nezavisnu državu ili kao autonomnu pokrajinu u sastavu Srbije. Više bih voleo i smatram da je u interesu običnih ljudi da se fokusiraju na to, nego na to da li je uloga Euleksa u skladu sa rezolucijom 1244 ili u skladu sa Vladom Kosova. To zavisi od toga da li ste kosovski Srbin ili kosovski Albanac i postoje određene razlike u mišljenju između tih zajednica, ali to zavisi od vaših političkih stavova kako to vidite, ali stvaran rad Euleksa, koji je sam po sebi pripremi za kretanje prema EU, to je zajedničko tlo i to je konstruktivnije za nas da se usredsredimo na to.

Nebojša Jović: Sa oduševljenjem bih prihvatio ovaj predlog. Naš je predlog svih ovih godina bio ne samo politička bezbednosna situacija i svaka druga mora biti pod kontrolom međunarodne zajednice, ranije UNMIK-a, a sada pod kontrolom Euleks-a, i to ne znači samo na severu nego i južno od Ibra. Celo Kosovo i Metohija moraju biti pod upravom međunarodne zajednice dok se ne nađe neko rešenje, koje je jednako dobro i prihvatljivo, odnosno jednako loše, ali kako za srpsku tako i za albansku zajednicu. Moram da kažem da vreme prisile i nasilja mora biti daleko iza nas i te probleme možemo jedino rešavati razgovorom, jer samo je razgovor ključ svega. Mi smo spremni za razgovor i sa Euleksom, ali naveo bih gde dolazi do poteškoća sa albanskom zajednicom. Ranije je bilo političkih razgovora, možda čak i nekih kontakata, ne zvaničnih, ali bilo je kontakata srpskih i albanskih političara. Od proglašenja nezavisnosti mi smo upali u jedan ćorsokak, jer gde prestaju razgovori tu počinju problemi. Mi možemo da razgovaramo sa albanskim političarem, ali ne želimo da ispoštujemo funkciju koju on predstavlja u takozvanom nezavisnom Kosovu, jer kada bi se oni toga odrekli

onda možemo razgovarati, to je ona smetnja. Inače razgovori da, ali pod upravom međunarodne zajednice bilo Euleksa ili UNMIK-a, ali na celoj teritoriji Kosova i Metohije.

Valjdeti Osmani – Top kanal: Pitanje za gospodina Sparksa. Da li vi lično smatrate paralelne srpske strukture ilegalnim, i ukoliko da, zašto prisustvujete ovoj debati?

Endi Sparks: Velika Britanija priznaje nezavisnost Kosova i iz toga priznaje i Vladu Kosova i strukture Vlade Kosova, s toga mi formalno ne priznajemo ono što vi navodite kao paralelne strukture, ali kao što sam u puno navrata rekao mi želimo da poboljšamo živote građana Kosova uključujući i kosovske Srbe, i naš naglasak se stavlja na oblast zajedničkog interesa i da pokušamo da se te dve zajednice približe jedna drugoj, iako formalno ja ne mogu da razgovaram sa nekim iz paralelnih struktura i nazvati ga gradonačelnikom jer nije gradonačelnik. Isto se važi i sa njegove tačke gledišta i on ne može razgovarati sa mnom kao ambasadorom jer on ne smatra mene ambasadorom, ali to nas ne sprečava da govorimo međusobno, i to bi trebalo da bude duh u kojem kosovski Albanci i Srbi treba da razgovaraju o zajedničkim interesima kao što su putevi, poljoprivredna saradnja itd, odnosno kako imati koristi od pomoći koju je međunarodna zajednica obećala svim građanima Kosova.

Nedjeljko Zejak – Blic: Pitanje za ambasadora i predstavnika ICO-a. Govorite posle godinu dana boravka na Kosovu, šta ste to konkretno uradili i možete li nam kazati u tom i tom delu je plan Martija Ahtisarija zaživeo na celoj teritoriji Kosova? Do kada ćete mazati ljudima oči da na severu Kosova funkcionišu kosovske institucije, Euleks, da postoji vladavina zakona u skladu sa zakonima Kosova? Dajte nam konkretne podatke, nemojte gospodine Sparks ceo problem severa i juga svesti na problem struje, nije valjda to problem Kosova?

Endi Sparks: Uz svo dužno poštovanje nisam rekao da je problem Kosova problem sa električnom energijom, ali je to ove nedelje najvažniji problem. Kada je u pitanju Euleks, kao što znate od 09. decembra Euleks je aktivan na severu Kosova i oni rade na rešavanju krivičnih pitanja nakon dužeg vremenskog perioda. Takodje, Euleks sprovodi zajedničke patrole sa kosovskim srpskim policajcima i kosovskim Albancima. Euleks neće biti u mogućnosti da stvori evropske standarde i vladavinu prava bilo da se radi severno ili južno od reke Ibar. Euleks je tu, započeo je sa radom, i to je dobro.

Zoran Stanković – Radio Gračanica: Gospodin Slin je naveo danas, a i često se to navodi svakodnevno da Kosovo kreće napred i da se region približava institucijama Evropske unije, pa me zanima da li biste mogli da nam navedete neke pokazatelje na osnovu čega to vidite. Da li to vidite u oblasti ljudskih prava, ekonomije, načina života, odnosu prema manjinama, po čemu se to Kosovo približava Evropskoj uniji?

Dejvid Slin: Niko ne može reći da je put ka EU prav put. Odnos zemalja koje su postale članice EU su našle da su izazovi i standardi koji treba da budu ispunjeni visoki sto znači

izazovi to je sama lepota evropske unije, Kosovo je na tom putu. Zemlje zapadnog Balkana takođe su na tom putu. Postoje različite diskusije Evropske unije koje deluju na Kosovu, koje pomažu Kosovu na tom putu...Nekoliko oblasti, pokušao sam da započnem jer vi ste govorili suviše brzo, ali ono što vi govorite sa nekog ključnog faktora, neki od ključnih kriterijuma koje će posmatrati građani Kosova kada budu smatrali da je ostvaren napredak protekle godine u sprovođenju Ahtisarijevog plana. Stvaranje različitih institucija same po sebi su doprinos Kosovskom putu ka EU. Način života smatram da ste pomenuli kao jedan faktor, Kosovo je zemlja zajednice i ona je priznata u skladu sa Ahtisarijevim predlogom, i jedna je od najvećih atrakcija privlačnosti Ahtisarijevog plana, jer on dozvoljava svim zajednicama na Kosovu da održe poseban način života, to je jedan od ključnih aspekata procesa decentralizacije koji je sada u toku, i kao što smo videli Međunarodna civilna kancelarija saraduje sa vladom da bi se bliže uključila posebno približila srpskoj zajednici širom Kosova. Mi se suočavamo sa značajnim brojem interesa o tome šta se može ponuditi Srbima i omogućiti im da održe svoje živote. Tako da moj odgovor da je ostvaren napredak na putu ka EU i još uvek treba vreme da li će se taj program ostvariti u potpunosti. Hvala vam.

Novinar: Da li su samostalne institucije, institucije Kosova u javnosti? Postoji utisak da se svaka odluka donosi od prisutnih ambasada na Kosovu, donosi konkretnije od strane Američke ambasade. Stoga konkretno, premijer, predsednik, da li su samostalni u njihovim odlukama?

Dejvid Slin: Vlada Kosova još jednom u stavu Vlade Velike Britanije je nezavisna u donošenju svojih odluka u skladu sa planom sa kojim se baš drugi ne slažu, postoje neki uslovi u nekim slučajevima to će Piteru Fejtu kao međunarodnom predstavniku dati pravo da formalno u planu usvojenom u ustavu Kosova, u nekim specijalnim slučajevima on će imati pravo da opovrgne odluku vlade i da u velikoj većini slučajeva vlada Kosova donosi odluke samostalno. To ne znači da vlada donosi odluke bez konsultovanja sa međunarodnim partnerima kao niti jedna druga vlada, pogotovu kada je u pitanju neka nova zemlja koja je tu u regionu, u smislu da vlada kontaktira sa međunarodnim partnerima ona to i čini.

Novinar: Jedno pitanje za gospodina Nojkića i gospodina Jovića. Koji je aktuelni problem Srba odnosno imaju li probleme Srbi sa kosovskim institucijama ili sa međunarodnom zajednicom?

Randel Nojkić: Da, Srbi imaju velike probleme sa kosovskim institucijama, i hvala vam na ovom pitanju, jer u uvodnom izlaganju hteo sam to da kažem. Koristeći određene zakone ne mogu se razumeti, jer pokušavaju da svi zakon tumače svako na svoj način. Upravo kosovske institucije ovih dana vrše veliki pritisak. Tako da ja ovde imam jedan primer gde je Kosovska policija oduzela vozačke isprave jednom od vozača koji je vozio službeno vozilo sa urednim putnim nalogom, razumete, ali pogrešnim tumačenjem određenog zakona o saobraćaju neko je tumačio da je to vozilo nelegalno i na taj način oduzete su isprave. To vrlo jasno govori da institucije pokušavaju na svojstveni način da vrše određene pritiske. Pri tome o mnogim problemima koje imaju Srbi međunarodna zajednica je upoznata, ali, iz određenih razloga ne želi da interveniše ili želi da reši taj

problem tako što će da umoli Vladu ili institucije da oni taj problem reše. I to je problem na koji smo mi ukazivali pre dve godine, da nije problem u propisima nego da je problem u implementaciji. Tada su nas iz međunarodne zajednice uveravali da će izvršiti snažan pritisak na vladu i na one koji su na čelu vlade da to poštuju. U ovim slučajevima pokazuje se da to ne čini i praktično međunarodna zajednica postaje na ovaj način saučesnik zajedno sa institucijama i ako ne direktno ali samom činjenicom da su ovde upravo da izvrše pritisak da se dosledno poštuju određena pravila to ne čini pa samim tim sebe stavlja u tu poziciju. Zato smatram da treba da imaju određenu ingerenciju gde god se krše određena pravila i svojevoljno tumače zakoni na štetu srpske zajednice da međunarodna zajednica mora da interveniše, ne na način što će da opomene, nego na sasvim drugačiji način jer su nas ubeđivali još kada su bili razgovori u Beču, da međunarodna zajednica upravo da ima tu ulogu, međunarodna zajednica se sada pokazuje da nema tu ulogu.

Nebojša Jović: Moj odgovor bio bi direkt na to pitanje. Kod nas na severu Kosova mi nemamo probleme sa Kosovskim institucijama što nije pohvalno, ne zato što oni dobro rade već što ih nema na severu Kosova. Ali mislim da u osnovnom delu severa, Srbi sa severa imaju i te kako probleme sa Kosovskim institucijama. Po meni nisu problem Kosovske institucije već međunarodna zajednica. Ja ne mogu da shvatim da u prisustvu međunarodne zajednice, naveo sam ali neću da ponavljam o stvarima da Srbi i posle deset godina imaju problem povratka, Srbi još uvek imaju problem bezbednosti, Srbi još uvek imaju problem sa strujom. Struja, ovo je zaista veliki problem jer nije to bilo samo ove godine. Svake godine kako počne zima to postaje golgota i noćna mora za Srbe južno od Ibra. Da se ne bi ponovo javio, pretpostavljam da smo sa vremenom dosta tanki, znači jedan kratak siže. Najveći razlog mog dolaska ovde je da kažem da koliko god nas neko smatrao ekstremnim, mi smo spremni da sa svima razgovaramo uz međusobno uvažavanje. Ako već pričamo onda se i moramo uvažavati. Ako se ne uvažavamo nećemo jedni sa drugim da razgovaramo uopšte. A mislim da razgovarati moramo jer problemi su toliko veliki. Očigledno međunarodna zajednica je zatajila, neću da se bavim Euleksom, znači došao je kako je došao. Dogovor je bio da u srpskim sredinama, znači i na severu i u srpskim enklavama, bar tri do šest meseci, ako se ne varam, bio je rok da neki deo UNMIK-a ostane. I to je bilo veoma pametno rešenje, jer u to vreme EULEX je mogao da vidi šta je UNMIK dobro uradio, odnosno šta je to loše uradio pa da greške ne ponove, jer kažu da se pametna osoba uči na tuđim greškama, a manje pametan na svojim.

Moj apel danas, međunarodnoj zajednici pre svega, a i Albancima kada su u prilici da to iskoriste. Meni je žao što nikog iz parlamenta i vlade nema da pruži odgovor na to kako svaka zime postaje noćna mora za Srbe na Kosmetu. I da ponovim još jednom, kažu mora struja da se plaća. A od čega? Namerno podvlačim, znam da sam jednom rekao, ako nisu bezbedni u svojim kućama, ako nisu na svojim radnim mestima, ako ne mogu na miru svoju njivu da obrađuju, kako struju da plate. Znači to su neki problemi koje međunarodna zajednica mora stopirati, mora naći jednostavno rešenje. I još jedna stvar, zašto treba razgovarati? Ima najava, zaista na ovaj način zamolio bih međunarodnu zajednicu i uputio bi apel Albancima da se tako nešto ne čini. Šta se dešava kada zataje razgovori? Navešću jedan primer, bio sam na sastanku multietničkom, po pitanju bezbednosti, učesnik sam tih multietničkih razgovora u severnoj Kosovskoj Mitrovici, svi

su predstavnici, Srbi, Albanci iz bošnjačke mahale iz tri solitera, iz Suvog Dola dolaze, i sada ide priča kada pre mesec dana kada Albanac kaže: mi ćemo sredinom ili krajem marta krenuti nasilno, kako god bilo da se vratimo svojim kućama. A onda srpski predstavnik odgovara na to: Ne, mi na to nećemo pristati sigurno, jer na taj način vi nas time ugrožavate. I onda stigne jedna izjava, ako je dobro preneti, znači ograđujem se, čuo je nisam, ali u medijima Bajram Redžepi je rekao: Mi ćemo se vratiti na sever Kosova na severu Mitrovice. E to je loša stvar.

Mislim toliko je zla bilo, toliko nesreće, svima nama na Balkanu, a ne samo na Kosovu ili čak u Mitrovici, da bi neko više razmišljao, bilo koji pristup, bilo sa Srpske ili sa Albanske strane. I onda ne mogu da shvatim, pitao sam vas zašto mesec dana niko od Srpskih i Albanskih predstavnika ne razgovara. Hajde da sednemo pa da predočimo. Ne gospodo, mi nemamo ništa protiv da se vi Albanci vratite, svako ima pravo da živi u svojoj kući. Ali mi u južnoj Mitrovici, to gospodin Redžepi treba da zna, jednog jedinog Srbina nema u južnoj Mitrovici. Niste za povratak svih za sve. Svi smo ljudi. Nisu Albanci viši ljudi nego Srbi, niti Srbi viši ljudi nego Albanci. Hajde da se svi vratimo u svoje kuće, hajde svi u svoje domove. Kažu da se Srbi ne mogu vratiti jer su kuće porušene. U redu, mogu da se vrata u stanove. Zašto u Peći nema još uvek Srba, zašto kažu da još nije bezbedno da se Srbi vrata u Prištinu, zašto Srbi ne mogu svi da se vrata? Stanovi nisu zapaljeni, stanovi nisu porušeni. Znači to je jedna stvar, da je nepoverenje veliko među nama, da se ne lažemo. Ne bih rekao da ima neke mržnje, ali nepoverenje da. Ono će trajati još dugih niz godina. Bilo bi pogrešno reći hajde da se sada grlimo na silu. Ne to ne bi bilo sada iskreno. To nepoverenje treba da splasne za jedno deset godina. Hajde da mi Srbi i Albanci učinimo da splasne za 7 godina. To je veliki korak, i ako nekom to izgleda veliki vremenski razmak. I zato bi samo uputio apel, ne bi valjalo, ne samo što je problem sever Mitrovice, nego bilo koji deo teritorije, veoma loše i nedozvoljivo bi bilo da se rešava nasilnim putem sa bilo koje strane. I zato mislim da su razgovori potrebni, mislimo šta se desilo posle 10 godina, mi smo na početku. Budimo iskreni, niti Albanci imaju svoju državu koja nije profunkcionisala, niti su Srbi sačuvali Kosmet u sastavu Srbije, na žalost. Znači, borimo se političkim sredstvima. Neka ne bude nasilja, a onda ćemo naći načina, jer moramo naći jednako dobro i jednako loše rešenje i za Srpsku i za Albansku stranu.

Moderator: Hvala svima, ovim je današnja debata završena.